

SLOVSTVO.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

»**Obrambni govori**«. Slovincem v premislek in prid sestavil dr. France Lampe. V Ljubljani. 1890. Cena 40 kr. — Ti govori so prihajali na dan v prilogah »Duh. Pastirja«, tu pa so zbrani na ponudbo Slovincem. Ne homo jih ne hvalili ne priporočali, saj priporoča jih dovolj ime pisateljovo, pohvale pa jim gotovo ne bode odrekal nikdo, ako jih prebere in premisli z mirnim duhom. Sest govorov je namenjenih po vrsti: 1. Slovenskemu narodu. 2. Slovenski duhovščini, 3. Slovenskim rodoljubom, 4. se obrača na narodnost slovenske duhovščine, 5. Zakaj se gre, 6. Mir in sprava.

Namen pisateljev je lep in važen: ustavljati, zabranjevati ali vsaj omejevati in omehčavati prepire med Slovinci. Vsem prvakom in voditeljem raznih društev in strank bodo ti govori izvestno mnogo koristili, samo treba je, da jih prenesó v življenje.

Dr. J. J.

»**Pomladni glasi**«, posvečeni slovenski mladini. Uredil in založil Cirilski. V Ljubljani, 1891, vel. 16°, 120 str. Natisnila »Katoliška Tiskarna«. — Prav res: pomladni glasi so to, glasi za vse dobro in lepo unetih ljubljanskih bogoslovcev, mladih pisateljev, ljubeznivo govorečih slovenski mladini, kateri bodo — tako upamo — v kratkem dobri učitelji in vzgojitelji tudi z besedo in vzgledom. V vezani in nevezani besedi, v lirčnih in epičnih pesmih, v povestih in pravljicah in v dramatičnih prizorih v »Glasih« poučujejo in zabavajo ljubo mladino; vspodbujajo jo k marljivosti, hvaležnosti, zvestobi, vernosti itd.

Mičen in jako vspodbudljiv je življenjepis svetega Alojzija Gonzage od Josipa Benkoviča, prav spretnega pripovedovalca. — Svetemu Alojziju, angeljskemu mladeniču, čigar 300letni spomin se letos obhaja, in kateri je bil brez dvoma povod postanku te knjižice, posvečena je tudi prva pesmica: »Angeljskemu mladeniču« od A. Medveda, veščega pisatelja, in dramatična prizora: »Alojzijeve slavnost« in »V Rim« od J. D. — Med povestmi se odlikuje: »Cerkvica v gozdu« od istega nadarjenega mladega pisatelja, med pesmimi pa »Pastirček Miha« Toneta Korinjskega, tudi sicer znanega po lepih epičnih pesmih. — Pa tudi druge povestice in pravljice so prav mične in vspodbudljive.

Jezik v »Pomladnih glasih« je prav lep in pravičen; vendar bi ne bilo škodilo, ko bi se bilo tu in tam še nekoliko opililo. Če se bode knjižica še enkrat natisnila, kar je zelo želeli, naj se

blagohotni ta sòvet uvažuje. — Toplo priporočamo to knjižico vsem mladinoľjubom. »Pomladni glasi« so kaj pripravno spominsko darilo za Alojzijevo slavnost, ob koncu šolskega leta in v spomin prvega sv. obhajila; tudi vsaka šolarska knjižnica naj bi si je omislila. Knjižica stane samo 30 kr. (vez. 40) in se dobiva v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani. Kdor naroči 10 izvodov skupaj, dobi 1 izvod po vrhu. Dr. J. L.

Isti namen ima pri začetnikih in učencih po ljudskih šolah »**Podobica svetega Alojzija**« ali njegova pot v nebesa. Zvezek ta obsega 36 str. v 32° ter velja 5 kr. v »Katoliški Bukvarni«. — Berilo je pripravno in mikavno za mladino, dve precej dobri sliki še bolj pozivite knjižico. Č. g. katehet Ant. Kržič je ustregel s tem mnogoterim. Ta »Podobica« je prišla na svetlo kot priloga »Krščanskega detoljuba«, kategera pri tej priliki priporočamo prav toplo. Ta »list za krščansko vzgojo in rešitev mladine« izhaja štirikrat na leto in stane le 40 kr.

»**Slike Sv. Križa pri Mariboru**« razložene v osemnajstih govorih. Spisal J. Sattler, župnik. Sv. Križ pri Mariboru 1890. Lastna založba. Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. — Namen tej 139 str. debeli knjižici je po besedah g. pisatelja: »prvič, da bi župljani moji čim dalje bolj razumevali, kaj njim predstavljajo slike, in drugič, da bi se čisti dohodek, če ga bode kaj, porabil za cerkveno opravo, katere je zelo mnogo še treba«. Namen je dober in knjižica je pripravna ga doseči, zato sme gospod pisatelj biti brez skrbi, da se mu izpolni njegova želja. Pisava je domača pa vendar zadosti izbrana, da je vsacemu doumna in ob enem napredna. »Slike« dobivajo se pri g. pisatelju in pri knjigotržcu Placarju v Mariboru po 25 kr.

»**Šmarnice**« Marijina visoka pesem ali magnifikat, sestavil Andrej Kalan, duhoven, z dovoljenjem prečastitega knezoškofijstva ljubljanskega. V Ljubljani 1891. Založila »Katoliška Bukvarna«. Cena v polusnju 80 kr., v usnju 1 gld., z zlato obrezo 1 gld. 20 kr., po pošti 5 kr. več.

»**Kako je izginil gozd**«. Povest. Spisal Hans Hopfen. Preložil Anton Funtek. V Ljubljani 1891. Založil Jan. Giontini. Str. 56. Cena 20 kr. — Dasi je povest le prestavljena, vendar je vredna, da se nekoliko natančneje ž njo seznanimo. Andreja Slaparja, posestnika lepega gozda, pregovori neki Lah, da mu proda les iz gozda. To je v veliko nevoljo Slaparjevemu hlapcu Tinetu, kateremu je sreča Slaparjeve družine zelo na srečo, dasi je preziran od svojega gospodarja in njegove hčere Ane. Izprevidel je, kaj se bode zgodilo, ker je njegov gospodar

prišel gozd posekavati. Vrhu tega premoti gospodarja še denar, da se pijančevanju udá, tako da ne zapravi le prve tretjine kupne cene, marveč tudi drugo, katero je pa šele po tožbi prejel, ker ga je Lah ukaniti hotel, trdeč, da les nima prednostij, katere bi po pogodbi moral imeti. Slaparjevo gospodarstvo je med tem vedno bolj propadalo, ker je bilo družini na prosto dano, da dela, kar hoče. A v neki viharni noči odnesejo nalivi rodovitno prst na obdelanem polju, katero je prej gozd čuval. »Gôri, kjer je stal gozd, zrcáli se solnčna svetloba na neplodni skali«. Grozovit plaz razvalin in puščobe pokriva polja Slaparjeva. Stari Slapar dolgov ne more poplačati, ker zadnjega dela kupne cene ni dobil zaradi odhoda Lahovega v svojo domovino. Prodano mu je vse. Preživi ga deloma občina, nekaj pa si sam prisluži kot dninar. Anica pa spozna iz obnašanja Tinetovega njegovo ljubezen ter mu oddá i svoje srce. Preživila se bodeta v mestu, kjer je Tine prevzel majhno prodajalnico.

Z malokatero povestjo bi se moglo narodu bolj vstreči, nego s to. Vredna je, da jo marljivo in s premislekom prečita vsak gospodar, zakaj v tej povesti hode spoznal, v kako korist so mu gozdi, kateri žal! vedno bolj ginejo tudi pri našem narodu. V isti namen je pridjana povesti tudi razpravica »Varujte gozde!«, katero je bil napisal g. Ivan Šubic v »Koledarju družbe sv. Mohorja za l. 1888.« — G. prelagatelj je poskrbel, da je jezik v knjižici čist, a vendar domač.

»**Tiun-Lin**«, kitajski morski razbojnik. Iz nemškega prosto poslovenil Ivan Tkalec. V Ljubljani 1891. Založil in izdal Jan. Giontini. Str. 63. Cena 20 kr. — V knjižici se nam pripovedujejo zgodbe nekega Angleža, ki je bil od kitajskega morskega razbojnika Tiun-Lina ujet, a v kratkem se siloma ločil od neprijetne mu družbe korzarjev. Vemo, da slične povesti mladini prija, in tudi po tej lahko slastno pograbi. Zanima čitatelja do konca. — Dodana je knjižici še »Borba za stavo«, ki nam kaže prizor iz življenja na otoku Javi. — Ne moremo pa tako pohvalno, kakor v prejšnji knjižici omenjati jezika. Zlasti je dovolj nedoslednostij. Ne vemo, kako je prav korzarju imé, zakaj nahaja se Tiun-Lin, Tiun-Ling in Tiun Liun (str. 19). Pravilno je pisati »obala« in ne »obal« (str. 4), ker je ta beseda privzeta iz srbsčine, in se ondí glasi »obala«. Bere se »časi« in »časih«, »poluotok« in »polnoč«. Za »orientirati« bi se morebiti tudi našla slovenska beseda. Najti je tudi drugih napak, zlasti slovničnih pogreškov. Slednjič se nam dozdeva, da smo to povest že brali v knjigi »Družbe sv. Mohorja«, ki ima naslov »Žalost in veselje«. — d.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

»**Na rodjenoj grudi**«. Ladanjske slike. Napisao Ksaver Šandor-Gjalski. »Zabavna knjižnica Matice hrvaške« svez. 132—134. — 8°. Str. 250. Cena 75 kr. — Med sedaj živečimi pripovedovalci hrvaškimi je Šandor Gjalski (Lju-

bomir pl. Babić) na odličnem, če ne na prvem mestu. Njegovi spisi, katerih je lepo število in kateri se predstavljajo na malo ne vse slovanske jezike, odlikujejo se po vernem realizmu; njegovi junaki živé med hrvaškim narodom, on nam ne pripoveduje samó, on nam slika s živimi, jasnimi bojami, a te slike zlaté mu zlati, blagodejni žarki vzvišenega idealizma. Posebna ljubezen navdušuje Gjalskega za njegov rodni kraj, za romantično Zagorje s svojimi holmci in vasicami, s starodavnimi gradovi ondúkašnjih plemenitašev — zagorskih sljivarjev, in prav to svoje Zagorje proslavil je pisatelj v svojih pripovedkah, kakor nobeden pred njim, a težko tudi za njim. Tudi v »rodjenoj grudi« vodi nas pisatelj s svojim junakom v svoje Zagorje, a predstavil nam ga je v mnogih, uprav umetniških, podrobnih slikah, zato je pa tudi okrstil svojo povest »selske slike«. Težko nam bi kdo bolje opisal narodno zagorsko življenje v jeseni in po zimi, kakor nam je ono opisano v ti povesti; med opise vpleteni so narodni običaji, a povsod opaziš neko blagoglasje in najraje bi nazval to povest: velika idila.

Né pričakuj velikih zapletov, pretresajočih prizorov, grdih zločinov, kakoršne s posebnim veseljem pripovedujejo neki drugi pisatelji hrvaški, misleč s tem spreobrniti in popraviti društvo ljudsko; ne, ne pričakuj tega: na deželi smo in pisatelj nas raje blaži s tiho, mirno selsko srečo, kakor da nam potresa mozeg z nenavadnimi prizori. Lav. Blinjević vrača se čez dolgo časa zopet na svoj dom. Tóda kako se vrača? Zapustil ga je navdušen za vse, kar je lepo in plemenito, dušo napolnjeval mu je idealizem, katerega mu je skoraj izpodjelo moderno ljudsko društvo: srce nadomestil mu je razum, poezijo proza. Hotel je delovati za narod, hotel je koristiti mnogim, nadejal se je pomoči od mnogih, a našel zlobo, hlinobo in egoizem. Dušo mu je napolnil pesimizem, gnalo ga je iz onega društva laži in zlobe in ravnodušen za vse, vrača se sedaj na rodni dom. Bode-li našel ondí zdravila svojemu duševnemu stanju? On sam ne veruje, da ga hode našel, in vendar ga je ozdravil rodni dom.

Že prvi trenutki »na rodjenoj grudi«, v domačem gradu vzbudé v njem ugodne spomine na poprejšnja srečna leta in kmalu opazi veliko razliko med tihim selskim in bučnim svetskimi življenjem. Vsaka stvarica, vsako drevesce, vse one tako drage mu osebe pripovedujejo mu o sreči, katero uživa človek na rojstvenem domu in od dne do dne gine njegov pesimizem, a vrača se mu zopet poprejšnje duševno stanje. Mojsterski nam je opisal pisatelj to spremembo v svojem junaku, dopustil nam je, da mu pogledamo v srce, pokazal nam je, kako se globoka rana celi »na rodjenoj grudi«. Da, ta »rodjena gruda«, starodavni domači gradič, njegovi prebivalci, dobra Vjera: vsi ti privežejo ga na deželo, on je tu srečen, drugače sodi o življenju, drugače o ljudéh in še veruje, da je tudi dobrih ljudij na zemlji. In, ko ga vabi zopet svetsko življenje v svoje krilo, ko se mu odpira leva hodočnost, on ostaja na rodnem domu, privezan »na rodjenoj grudi«.